

[Bomholt.]

til at opretholde Traditionen. Af henvend 4 000 Skoler her i Landet er der i Henhold til Statistikken kun 215 Skoler med vestjysk Skoleordning, og jeg er ikke sikker paa, at alle 215 Skoler ganske svarer til Betegnelsen. Den vestjyske Skoleordning er i gradvis Tilbagegang; Stationsbyerne og de større Bebyggelser har forladt den eller modificeret den.

Naar den vestjyske Skoleordning i sin Tid fremkom, skyldtes det udelukkende økonomiske Motiver, hvorom man kan læse f. Eks. i Noe Nygaards udmærkede Bog om vestjysk Skoleliv. Endnu i et Andragende til Rigsdagen fra 1898 anføres det, at en Husmand ikke har Raad til at miste de 100 Kr., som Fremleje af Barnets Arbejds-kraft kan indbringe. I vore Dage er der intet ansvarligt tænkende Menneske, der for Alvor vil gaa ind for den Tankegang. Paa dette Punkt er der Enighed fra alle Sider. Der er ogsaa Forstaaelse for, at Børn af Arbejdsmand og Haandværkere m. v. er vanskeligt stillet under denne Skoleordning i Sammenligning med Børn fra Gaardmandshjem — her tænker jeg ikke saa meget paa det økonomiske som paa selve Milieuet og dets Arbejds-muligheder. Jeg vil tro, at der kan findes en Løsning, der yder større Retfærdighed mod Børnene fra de jordløse Hjem, uden at der paaføres Skolen nogen nævneværdig økonomiske Byrde. Den vestjyske Skoleordning er vel nok, naar det kommer til Stykket, den dyreste, vi har, af en Landsbyskole-ordning at være. Og Børnene kan jo ogsaa efter det Forslag, som har været forelagt for Rigsdagen, faa rigeligt med Fritid om Sommeren. Der sker ingen Skade ved, at de smaa Børn faar en imelig lang Skoledag afkortet, og at de større Børn til Gengæld faar flere Timer. De ideelle Sider i den vestjyske Skoleordning skal ikke underkendes, men de bør heller ikke overvurderes i en saadan Grad, at det spærrer for nødvendige Reformers.

Der er jo ogsaa Omraader paa Undervisningsministeriets Budget, hvor Nedskaerlinger ophæves. Det gælder saaledes Tilskuddet til Bibliotekerne, der faar de 10 pCt. tilbage. Det er en stor Hjælp i dette folkekulturelle Arbejde. Jeg siger Tak derfor. En stor Hjælp, siger jeg, vel at mærke, hvis Pengene skal anvendes til Bogindkøb og ikke til Forfatterhonorarer. Forfatternes Organisation mener, at Kommunens Borgere skal betale for Brug af Bøger, ligesom de betaler for Gas og Vand fra offentlige Værker. Noget for noget,

siger de. Hvis der skulde være Mening i Galskaben, saa maatte Indtægter under 4 000 Kr. i hvert Fald være fritaget for Bogafgift, og de øvrige Indtægter burde beskattes efter stigende Skala. Men i øvrigt mener jeg, at Forfatterne i en forfærdende Grad fejlvurderer Bibliotekets Betydning for deres Bøger. Der er mere end een Forfatter, der snarere kunde sige: Af Bibliotekets Naade er jeg det, jeg er.

Det vilde være af Værdi, om man til Belysning af Sagen kunde faa en Statistik omfattende de sidste 35 Aar vedrørende Salget af danske Bøger. Jeg ved ikke, om det lader sig gøre, men det var ønskeligt. Det vilde være interessant at sammenligne Salgsstatistikken med Befolkningstallet og Velstandstallet og dernæst med Tallet for Bibliotekernes Udlaan af danske Bøger. Endvidere maatte man saa have et Billede af Salget af oversat Litteratur. Endnu den Dag i Dag er der Forlag, der ublufærdigt reklamerer Oversættelser, der er uden Betydning for dansk Kultur, op til best-sellers. Saa meget kan siges: Inden der overhovedet kan være Tale om Biblioteksafgift, maa Forfatterne bringe deres Forhold til deres Arbejdsgivere i Orden. I modsat Fald kan enhver Afgift faktisk gøres illusorisk. En Statistik som den her omtalte vil, tror jeg, bevise eller vise, at Biblioteket ikke har været uden Indflydelse med Hensyn til et voksende Salgstal for dansk Litteratur.

Et særligt Biblioteksspørgsmaal skal jeg kort omtale. Det er endnu uklart, hvorledes Aarhus Statsbiblioteks Stilling skal opfattes. Det kan vist ikke være baade Universitetsbibliotek og Overcentral for Folkebibliotekerne, det er af saglige Grunde umuligt. Hvis der skal være Tale om begge Funktioner inden for samme Institution, maa de adskilles organisatorisk. Vi, der repræsenterer Centralbibliotekerne, maa kræve, at der snarest kommer Klarhed. Og hvis den Udvej følges, at Statsbiblioteket skal være Appendiks til Universitetet, saa maa vi ønske, at der skabes en ny Overcentral for de folkelige Biblioteker. Det folkekulturelle Arbejde i disse Biblioteker er af saa stor Betydning, at det har Krav paa at faa den Støtte, som en Overcentral kan yde. Jeg ser gerne Aarhus Statsbiblioteks nære Tilknytning til Folkebibliotekerne opretholdt, men jeg er heller ikke blind for det hensigtsmæssige i at nyskabe et virkeligt Overbibliotek, der selv ønsker at respektere de Krav, som Folkebibliotekerne maa stille.

Det er mit Haab, at den Minister, der